Førsteblad

/

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 9.

Tilleggsspørsmålnr.

Emne: Lauving

Oppskr. av: Andreas Kopsis

(adresse):

Fylke: Vestfold

Herad: Hof.

Bygdelag:

Gard:

G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

O. M. Tormodsrud, Sundbyfoss, f. 1878: Hof. Likn. sekretær og bonde.

SVAR

A

1. Det vert ikkje brukt lauv no; ein har for lite tid og for lite arbeidskraft til det.

2. Det var temmelig årvisst

3 Det vart ikkje lauva til krøter under siste krigen, men tatt ~~til~~ noko selje til grisen til for ganske stutt tid sidan.

2. Dei lauva like etter slåtten
Dei tok selje, ask, or, bjørk, vier og litt alm.
Det heiter å lauve, lauving.

3. Dei brukte ikr, av og til i seinare tid sag, til å felle og ~~[illegible]~~ kylle med og lauvkniv til å hakke med. Dei hadde ikkje noko reidskap til å boggje ned greinene med.

* Rispelauv blei brukt det au. Bestemor rispa mest til sauene. Or er grei å rispe, osp òg.
Det var somme som hadde ein vatt på handa, men dei fleste hadde så tjukt skinn at dei ikkje brukte noko ting.

4 Ein kunne ta lauv av dei trea ein hogg ned til ved.
Det var mykje brukt å kylle òg, helst selju og ask.
No er dei fleste selju- og askekallane borte, men før var det mange av dei både heime på garden

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

9603

og ute i skogen.
Dei var vel så ein 20-30 år første gongen ein kylla dei.
Det gjekk så ein 4-5 år mellom kvar gong ein kylla.
Det heitte å kylle (mulgist k.), og dei trea ein ~~kyl~~ kylte heitte kall; seljekall, askekall.
Det var ikkje vanleg å rispe lauv av kallane dei åra ein ikkje kylte dei
Kallane fekk ikkje noko sers stell, men dei vart rekna som verdifulle tre.

5. Rønninger blei brukte i kjerv, det kunne verta mykje rønninger, serleg etter år. Men det mest vanlege var å „rósse", d.v.s. hakke ~~[illegible]~~ opp i kvisten opp i bitar på 20-25 cm. Dette vart gjort med ospi og. Rispe- og róss-lauvet vart tørka på bakken, vendt og sett i såte som høy. Det tørka i Sola, men ein måtte vera sers varsam med det, for det tålte mest ikkje dogg eller regn. I den siste tida vart det meir vanleg å ta det inn rått eller halvtørka og legge det oppå høystaen til tørk; O.M.T. hadde gjort det. Dette påstod han var noko dei hadde kome etter sjøl, dei hadde ikkje lært det av bøker og blad. — Kjerve-lauvet vart tørka i rauk, men i den siste tida vart også det tørka inne.
Det vanlege var å telje kjerv på vanleg måte, men det vart og bruka å rekne dei i tjaug. Husmannskjerringane hadde „akkord" på lauving, dei hadde ein fast pris for kvart kjerv.

6. Lauvet vart kjørt inn til vanleg.

7. Det vart tatt lauv både i innmark og utmark. Eg fekk inntrykk av at det i den tida O.M.T. kunne minnast, var mest vanleg å ta lauv i innmarka, langs gjerde og bekker, og i den

9603
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

aller næraste skogen; men han hadde sett gamle
siljukallar temmeleg langt til skogs
Mannfolka felte og kvista, Kvinnfolka rôssa. Mann-
folka rôssa dei òg i den mun dei fekk tid til det.

8. Lauvet vart oppbevart der det fall seg best, men
det vanlegaste ~~vor~~ vel å legge det i ei skikù

9. Alm, siljer og ask var dei gjævaste lauvtrea. Alme
var det aller beste. Asken var kanskje ikkje så
god som dei to andre, men den var lett å ta for
den muna så godt.

10. Alm til grisen ukjent. ~~[illegible]~~
Det var kû og sau som fekk lauv. Sauen fekk
helst kjerrvelauvet. Til kua var rispe- og rôsse-
lauvet brukt. Han kjente ikkje til at det var
visst mål for kor mange kjerv sauen skulle
ha for vinteren. Han kunne heller ikkje seia
kor mykje det gjekk med av rôsse- og rispelauv,
men lauvet fylle og fôdde meir enn höy.

11-15 Det er ukjent med fellesløyving.
Det kunne verta gjort dugnad, men då helst
for å få ein fest. Han fortalde elles at eit stort
jorde like ved garden hans – det höyrde til ein
annan gard – var vorte rydda ved dugnad.
Det stod på i fleire år, dei tok eit stykke kvar det
hövde. Stor fest etterpå kvar gong.

B.

1 Han kjenner til at rakalauv vart brukt, men
det var nå mindre verdifullt. Ikkje noko serleg namn.

2. Det var allslags lauv utan bjørk og kastanje.
Ospa vart i hardaste laget. Helst ask.

3. Lauvet vart raka i hop med rive.

4. Lauvet vart bore heim i det ein hadde for handa.
5. Det var mest kvinnfolk og unger som gjorde slikt arbeid, tenestejenter var det på kvar gard den gongen.
6. Lauvet vart oppbevart der det fall seg.
7. Lauvet fekk kua som søpe.
8. Nei, men ask var best.
9. Det var naudfôr, og det vart slutt med det lenge før første verdskrigen.